

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

<p>ELŐFIZETÉSI ÁRRAK: Egész évre 160 L, Félévre 80 L, Negyedévre 40 L. ■■■■ Egyes szám ára 7 Leu. ■■■■</p>	<p>Felelős szerkesztő és kiadó: BYERKES MIHÁLY</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Str. Mihailu Ulteaz (Király-u.) 3. Megjelenik két hetenként. Hirdetések díja soronként 6 Leu.</p>
--	--	--

Gyakorlati irányban.

A mai életviszonyok között úgy itt Románia területén, mint bárhol is, az ifjuság számára legbiztosabb jövő: a gyakorlati irányban való térfoglalás. Az intellektuális képzés felé tekinteni, inkább az uralmat kezében tartó nemzet fiainak lehet ambíciója. Ők ugyanis biztosabb reménnyel nézhetnek elébe, hogy végzettségük alapján vágyakozásuknak megfelelő hivatali állást, abban előhaladást és stabilizálódást nyerhetnek, mint a kisebbségi nemzetek fiai, akik hiába tétélezik fel ezt a jövőbe nézést reménységképen.

A dolog politikai természetéből folyólag lehetetlen, — még magasabb képesítéseik esetén is, — hogy megfelelő intellektuális tényezők, közéleti vezetők lehessenek. Sporadikus esetek, mint kivételek, fordulhatnak elő; a nagy tömeg azonban csak, kiegészítő hivatali tért fog nyerni, s még e helyzetében is állandóan előtte állhat sorsának gyengébbre, vagy éppen rosszra fordulhatása, mint a következetes és érdemszerinti előhaladás, vagy éppen vezetőpozícióba való bejutás.

Bármennyire kívánatos és igazságos, hogy a közélet vezetésében és annak összes megnyilatkozásai munkálásában az együtt élő nemzetek fiai képességeik és rátermettségeik alapján egyenlően vehessenek részt: a politikát, mely az országok sorsát uralja, kizárni az intellektuelek kiválogatásának ügyéből, sohasem lesz lehetséges, mert ez a momentum az országvezetés erejének alapkelléke. Ezen ténybeliséget szem elől téveszteni és hiu ábrándokkal, optimizmussal mást remélni: az élet nem ismerése és szívárvány-remények után való áhitozás. Így nyugodtan állíthatjuk,

hogy főleg a kisebbségi ifjuság számára legbiztosabb jövő: a gazdasági tér és ennek értékes birtokolhatása végett a gyakorlati irányban való nevelés.

Ezen elnevezés alatti gyűjtőfogalomnak eloszló részei: a földmivelés és kapcsolatos ágazatai; az ipari foglalkozás különféle változatai; a kereskedelem megszámlálhatatlan csoportjai, amelyek mind-mind megélhetést, vagyis biztos kenyeret nyújtanak, sőt a több szellemi képességgel rendelkező munkásnak, kiaknázatlan aranybányát kínálnak. Csak a munkát, a dologhoz való hozzányulást kell a lelkekbe bele nevelni. A válogatás nélküli munkaszeretet és a kézügyességnek már kis gyermek korban való megszerzése: a gyakorlati életpályák alapkellékei. Ezek felé állandóan törtetni; az elemi és középiskolai ifjút céltudatos nevelő-oktatással ebben az irányban vezetni: a boldogulás kezdete, amelyeken biztos eredménnyel épülhet fel a szakbeli kiképzés, s végeredményében ezek révén a megélhetés.

Mi sem természetesebb, hogy e munkamezőnek mélyre szántó kihasználása: egyforma haszon az ország összes lakosai számára, miért is egyetemleges érdek, hogy állíttassanak be az iskolákkal kapcsolatos munkaműhelyek és párhuzamosan, legalább körzetenként, kisebb jellegű, minta-gazdaságok, hogy a növendékeknek módjuk és alkalmuk legyen úgy az egyik, mint a másik ágazatban a munkát megismerni, a várható jövedelmekről bárcsak némileg is sejtelmet szerezni. Csupán ezen bepillantás után kötelezhetik el lelküket, hajlamaiknak legmegfelelőbb gyakorlati pályákra; s ne az apa, vagy a család mondja ki véghatározatképen, hogy a kötelékükben élő ifjuból ez, vagy az a foglalkozásu ember

kell nevelődjék. Tudott dolog ugyanis, hogy ráerőszakolással, parancsszóra nem lehet senkit, egyetlen munkakörbe sem beállítani, mert ő ez esetben mesterségének nem szakembere, hanem azt kicsufoló dilettánsa lesz csupán. De még az individuum maga sem tudhatja ezen előgyakorlatok nélkül, hogy minő foglalkozási ágazatra van rátermettsége és képessége, amíg a munka gyakorlati oldalát testi erejével, keze ügyességével némileg ki nem fürkészi, s ezek közrehatásával szikra nem gyul lelkében egyik, vagy másik munka iránt.

Ilyen, előre bocsátott felfogás alapján, helyesléssel üdvözöljük a román. kath. státuszgyűlés elhatározását, mely szerint főgimnáziumainak ezután csak egy részét kívánja fenntartani intellektuális képzés céljaira; a másik csoportját átszervezi gyakorlati munkaiskolákká. Bizonyos vagyok benne, hogy az ezen utóbbi iskolákból kikerülő ifjak, ha nem is lesznek mindennap kesztyűs kézzel sétáló urak, de munkájuk után könnyebben futják meg az élet nehéz utait, mint az előbbi iskolacsoport diplomás emberei; s életük végén nem hagynak örökségül hátramaradott hozzátartozóik számára csupán „mocsoktalan nevet“, de elosztásra kerülhető vagyoni dolgokat is.

A gyakorlati képzés megalapozása és bevezetése révén minden esztendőben több lesz a világos látású, öntudatos és precíz kiképzett munkás ember az egyes pályákon, ami nemcsak az egyedeknek, de az egész társadalomnak és az országnak is megbecsülhetetlen hasznára, gazdasági előhaladására fog szolgálni.

Szervezzék meg hát, az oktatásügyet a kezükben tartó állami és egyházi főhatóságok, az elemi iskolák mellé a kézimunka és gazdálkodási gyakorlatok szerzésére alkalmas intézményeket, ezeken kívül a magasabb képzettséget és szakvégzettséget is nyújtó gyakorlati iskolákat, hogy ezek révén állandóan szaporodjanak a munkás kezek és ennek megfelelően apadjanak a dologkerülő csavargók, kikből lesznek a betörők és utonálló rablóbandák tagjai.

A munka szeretete áldást és nyugalmat ad, az ezzel való meghasonlás erkölcsi megsemmisülést és végpusztulást hoz az egyénre.

Tárjuk fel hát világos képekkel a gya-

korlati iskolák elsőbbségét; az elméleti képzésnek amugy is lesznek mindig elegendő számmal pártolói: a kevesebb akaratu és gyengébb szervevű egyének közül.

Gyerkos Mihály.

A Bihari tanítók szomorú sorsa.

Nehéz panaszokkal tele leveleket vettünk, a román nyelvű vizsgák kevésbé sikerültsége miatt, szeptember hó 1-ére visszamenő hatállyal, állásaikból elbocsátott 38 magyar tannyelvű állami iskolai bihari tanító szomorú sorsáról. Tanácsot, nehéz helyzetükben — melybe önhibájukon kívül sodródtak — kivétel utmutatást kérnek, mint szerkesztőtől és a tanítóság közügyeinek régebbi munkásától.

Véleményünket; az állami magyar nyelvű iskolai tanítók helyzetének megalapozására vonatkozó álláspontunkat már előbb és többször elmondottuk, részleteiben is kifejtettük, melynek rövidre fogott összegezése: megelőzni minden bajt, elkövetkezhető hátrányokat az egytűvé tömörülés és szervezett vezetés erejével, tapintatos sorsintézéssel. De nem örökös várakozással, elhagyogatásokkal, ügyeinknek állandóan másokra való bizásával, hanem gondolkodó előrelátással, jövőbe követhetőségekkel és az eshetőségek minden irányu számbavételével.

Ezekhez pedig a közösségi munka, annak adminisztrálásához említésbe sem jöhet egyénekenkénti anyagi hozzájárulás kell; de nélkülözhetetlen kellék egymásnak megértése, megbecsülése és a lelkek felegyelmezettsége szintén. Magát a Tanítók Lapját is ezen érdek szolgálása végett hívtuk életre s ezer nehézség és küzdelem árán tartottuk és tartjuk fenn ma is; számítva arra, hátha nagy érdekeinket, annak védelmét és állandóan való építési szükségét mindenhol megértik és egytűvé tömörül a csatolt területeken működésben levő magyar tanítóikar. Kartársaink javarésze azonban közönyösen, összetett kezekkel, gondolkodás nélküli elvtelenséggel várta és nézte sorsának, jövőjének minden fordulását, összes eshetőségeit. Sőt ma, midőn a hátrányok bizonyossága már teljesen kézenfekvő, még most is csak a kifogásokat keresi s inkább a végső szembehelyezkedést akarja oszvoszerül, a bajok, a nyomoruságok megelőzése helyett.

Mennyivel másképpen nézne ki a kétezzer állami magyar nyelvű iskolai tanító egy testületben, az uralmon levő nemzet tanítóival egyetemlegesen alkotott főgyűlés kebelében, ahol népoktatási alapelveket tudnának kijegyezíteni és amelynek védő szárnyai alatt minden tag jogainak megvédését bizonyosnak tudhatná. Igén, mert így a tanítóikar a maga kebeléből tekintélyeket tudna teremteni, akik az összeség képviselőjében és megbízása alapján hallathatnák szavukat és állandó kiméletet, feltétlenül megbecsülést biztosítanának a kari egyetemlegesség számára épen úgy, mint a testület egyedei javára.

Fájlalom mélyen, hogy ezen nagyszámu magyar tanítóikarból mindössze csak mi udvarhelymegyeiek vagyunk szervezeten benne az Erdélyi Általános Tanító Egylet, illetőleg az aradi congressuson megtörtént fuzionálás után, a Romániai Országos Tanítóegyesület kabelében. Mert, ha utmutatásainkat, kidolgozott és e lapok hasábjain között belépési határozati javaslatainkat minden vármegyében a magyar nyelvű iskolák tanítói magukévé teszik és követnek minket: baj és veszély esetén nem kellene addig nem ismert képviselőkhöz, senátorokhoz, ügyvédekhez, semmisítőszékhez, vagy épen a népligához fordulni, mert ezen hatalmas tanítószervezetnek mindig lenne annyi befolyása a közoktatási kormányzatnál, hogy felvilágosító, kérő, szükség esetén tiltakozó szavát feltétlenül, előnyös figyelembe vennék s így az alhatóságok is rendelkezéseiket a miniszter álláspontjához módosítanák, vagy egészben meg is változtatnák.

Eklatáns bizonyosság eddig előre bocsátott soraink igazolására, a hivatali esküt nem az első felhívásra letett állami tanítók szolgálati idejének csak az eskütételük napjától való számítása tárgyában kiadott miniszteri rendelkezésnek, főegyesületünk intervoniálása folytán történt hatályon kívül helyezési miniszteri ígéret és feltétlen visszavonási határozott kijelentés. Azt hiszem ennél nagyobb ügyet, mely tagegyesületünk megkeresése folytán nyert lehet leggyorsabban, eredményhozó simasággal és teljes megőrt szeretettel elintézt, nem kell említsünk. Akkor és úgy történt meg ezen mélyreható veszély elhárítása, hogy az érdekeit tanítóikarnak talán fele sem tud róla; csak a baj bevárása esetén lett volna mindenki kétségbeesve, hogy összes szolgálati idejét elvesztette, fizetése és nyugdíjjogosultsága csak a kezdő minimum lett volna.

Rendkívül veszéljes dolog, valósággal tüzzel játszás: egyeseknek, vagy csoportoknak is a hatalommal szemben a ridog jogkeresés megkísérlése, az intézkedések törvényességének vitatása, vagy épen élére állítása, mert a veszendőbe indult ügy nem javulást, de feltétlenül rosszabbodást nyer csupán.

Ha az állásukat veszített bihari magyar tanítók a kerületi főigazgató szigorú intézkedésével szemben a miniszternél keresnek elsősorban és megfelelő módon jogorvoslást, teljes mértékben hisszük, hogy minden veszteségük helyreigazítást nyer. A dolgok intézésének helyes utját-módját ki kell tanulmányozni s akkor minden rosszra forduláson lehet javítani, sőt egészben is helyrehozni. Ám a heveskedés, az ultimátumszerű elhatározások felvétele, igen könnyen elzárja utját minden lehetőségnek, esetleges jó szándéku akarásnak is.

Ilyenszerűen intéződött említett kartársaink ügye is, épen akkor, midőn a miniszternek a legmesszebbmenő jóakaratu álláspontja nyilatkozott meg ezen román nyelvű vizsgák véghezvitelénél s amelynek élő tanubizonyossága, hogy más tankerületekben senki sem került kívül állásából, jóllehet, hír szerint, a vizsgázók legnagyobb része megbukott ezen vizsgákon, hanem visszavették a jövő évben is tartandó ilyen vizs-

gákra, vagyis pótvizsgatételre. Azért mindenik zavartalanul tanít és élvezi rendes fizetési járandóságát s készül a jövő évi vizsgákra. Akik pedig a román nyelv elsajátítása végett a regátba való kiküldésüket kérelmezték, csaknem kivétel nélkül meg is nyerték, mégpedig, vagy tanulmány céljából szabadságolva, vagy pedig egyelőre szolgálatra behelyezve valamelyik ottani állami iskolához.

A bihari tanítóársak vesztett ügyének újbóli helyreállítására javaslatunk, habár a helyes intézésnek minden újat összerongálták, minden hidját felégették, mégis csak az, hogy megokolt személynkinti külön-külön kérvényt intézzenek — együttes beadással — a miniszterhez és azoknak személyesen való elintézésére kérik fel az Erdélyi Általános Tanító Egyesület elnökségét. Az a szeretet és megbecsülés, mely az aradi kongressuson az udvarhelymegyei magyar tanítók képviselőivel szemben megnyilatkozott: örökös kuforrása marad az együttélésünk minden reménységének és baj esetén a teljes pártfogással való felemelésnek. Ebben feltétlenül bizva ajánlom, nehéz ügyük helyes uton való elintézése végett: az összeköttetés keresését az országos főegyesülettel.

Ha pedig ezen hatalmas szervezet interventioja révén sikerül hivatali állásuk újbóli visszanyerése, amit feltétlenül remélek, egyenként üzenjék meg többi tanítóársainknak Önök is, mint kálváriát járt tanítók, hogy az itt élő kisebbségi magyar tanítóknak egyetlen védőszervük, ugyszintén az alkotásokban is segítjük: az egyttvé tömörülés és a Romániai Országos Tanító Egyesületbe, az Erdélyi Általános Tanító Egyesület Cluj révén való belépés. A tömörülés erőt, jövőt; a szétszóródás, egyenként való élés: naponkénti aláhanyatlást, sőt megsemmisülést hozhat mindenkire.

Szerkesztő.

Észrevételezések.

Lapunk mult számában „Órarendetek és óraltervek” cím alatt közölt cikkünk bevezető részében, azon nézetünknek adtunk kifejezést, hogy a történelem és földrajz tanítását — tekintettel növendékeink kezdő román nyelv tanulására — úgy érhetjük el legbiztosabb eredménnyel, ha első félévben az anyagot román nevekkal, anyanyelven tanítjuk meg; a második félévben pedig ismételve, amikor már a román nyelvbéli haladás kétségkívül tapasztalható lesz, kívánatos főbb pontokban román nyelven is megtanítjuk. Ezen felfogásunk — mely mindenestre vitatható — észrevételezésre adott alkalmat. Elsősorban a rendeltre való hivatkozással, hogy ilyenyszerű kivétel abban nem foglaltatik s így, aki véleményünket magáévá teszi és ez alapon halad e két tantárgy tanításánál, nem-e vét a rendelkezés ellen? Másodszor, hogy nem-e volna helyesebb minden leckét, az anyanyelven való megtanítás után nyomban, kivonatos összefoglalással románul is azonnal megtanítani.

Folytatólagos észrevételezés, hogy vajjon megál-

hat-e azon nézetünk miszerint: az órarendeket és tananyag beosztásokat a vármegyei tanfelügyelőségek és kerületi főigazgatóságok ezidő szerint nem kívánják be; azokat a helyi körülmények számbavételével, a járási segédtanfelügyelők iskolalátogatásai alkalmával bírálják el és láttamozzák, mint ez a regátban most érvényben van.

Mindenesetre köszönettel vagyunk a kétkedő, d egyben értékes észrevételezésekért. Nemcsak a kérdése további megvilágítása, de a helyét megállítható tájékoztatásaink folytathatása végett is. A kérdés első részének taglalásánál kiegészítő véleményünk, hogy gyakorlati kivihetőséggel és megfelelő eredménnyel — ezidő szerint — csakis úgy tanítható a történelem és földrajz, amint azt előbb is jeleztük. Aki elméleti alapon okoskodik és fúzi gondolatait, mindent a lehető legjobb feltételezéssel: az kétségkívül a leckénkénti, két nyelven való tanítás álláspontjára helyezkedhetik. S támogatja felfogását a román nyelv tanítási rendelet szűkszavúsága is, nem adván erre semmiféle directívát s így, ha az iskolalátogató hatósági közeg akarja, azonnal fegyelmi alá vonhatja: a történelem földrajz tantárgyaknak, román nyelven való nem tanításáért, míg ha mindennap megtanítja a leckét románul is eleget tett, vagy legalább szándékozott eleget tenni a rendelet szorosan vett betűinek. Az igaz, hogy más kérdés aztán, milyen eredménnyel és fáradsággal. Am ha valaki álláspontot tud képviselni, a földrajznak, történelemnek a mai napon még román nyelven való nem tanítása miatt történő kérdőre vonása esetén — megfelelő respectus betartása mellett — kifejtheti nézetét, miszerint értékesebbnek tartja, hogy előbb ismerje meg és tudja a gyermek Románia földrajzát és történelmét anyanyelvén s az ismeretek és megérett tudása után próbálkozzék azokról román nyelven is beszélgetni, mintha a két nyelven egyszerre való tanulással a sok drága tanítási idő eltelik és egyik nyelven sem tud e két tantárgyból még csak megközelítőleg is felelni, azaz nem képes a gyermek még kiskörű ismereteket is megszerezni.

Aki azonban a rendeletek és a helyzeti körülmények diktaturáival betű szerint megalkuszik s nem vizsgálja az intentió más számbavehetőségeit is: az semmi esetre se kövesse a mi liberálisabb felfogásunkat, hanem bármilyen nehéz is, menjen a szigorú csapásokon, így bizonyos, hogy mindennap és minden lecke után fedve van, kérdőre vonás nem érheti.

Az órarendek és tananyagbeosztások említett módon való elkészítésére nézve leirt véleményünk alapja: az egységesítési rendelet, vagyis a regáti gyakorlat. Ha azonban a vármegyei tanfelügyelők és kerületi főigazgatók e tekintetben a volt régi rendszerünket kívánják fenntartatni: minden bizonnyal ehhez kell igazodni. Órarendet lehet készíteni; de tájékoztatás, bővebb utmutatás és elvi alapok meghalgtatása, esetleg részletesebb rendeleti kifejtés nélkül, megfelelő, az elbírálást kiálló és jóváhagyást nyerhető tananyagbeosztást — az ügykezelés szerint — román nyelven, a magyar kisebbségi tanítóikarnak készíteni, legalább

addig, míg a könyvpiacra pár utmutató segédkönyvet nem kaphat, alig lehetséges. Az iskolalátogatónak jóakaratu utmutatásai, irány és tananyag mérték kijelölési esetleg methodikai gyakorlati bemutatásai, rendkívül sokat érő dolgok lesznek, amelyek nyomán és a próbálkozások első sikerei után, lehet beszélni tananyag tervezetek készítéséről is. Ezidő szerint azonban, a kísérletezések, a kivitelek feletti gondolkodások, tanulatások napjait, éljük egybefoglaltan kifejezve: az *anyaggyűjtéssel* foglalkozunk; s így tervezetek, előre való megállapítások értékkel leendő megszületését, idő előtt való várásnak mondjuk. Épen azért válaszvélőményünk e pontnál is csak az előbbi, ha valaki önmagát minden hivatali kifogásolhatóság alól mentesíteni akarja: újabb rendelkezés bevárása nélkül is készítsen tananyagbeosztást s azt az órarendjével együtt terjessze be a vármegyei tanfelügyelői hivatalhoz. Kötelességét, a formák kívánalmi szerint megtette. Mi azonban a rendeletek szigorúságaiban is az életbe átültethető momentumokat keressük, kutatjuk s ezek irányítása szerint ohajtunk haladni s felfogásaink inkább ezt tükrözik vissza, sem mint a tartalom nélküli, száraz paragrafus keretekben való működést és iskolai tevékenykedést.

E két dologról való vélemények helyes megállapítása, mélyreható tanácskozás anyagát kell képezze úgy a helyi tantestületekben, mint a vármegyei tanítói gyűlésekben az illetékes hatóságok részvételével és az irány szempontjaik körvonalazásával. Mélyen belevágnak ezek az életbe, az iskolai munkálkodás sikereibe; s mentől komolyabb számbavételekkel, a gyakorlat ki-mutatatható eredményeinek mérlegelésével állapítatnak meg a követendő szempontok: annál bizonyosabb ezen tantárgyak tudásbeli sikereinek megnyerése. Tanítási vezéreszméket, methodikai megvalósításokat kell termelni s azokat a rendeletekkel egyeztetve az iskolai oktatásba belevinni. Így haladás és vizsgálati számbavételek alkalmával mindenki részéről nyugodt helyzet állás lesz, amely kizárja a kapkodó erőlködést, az esetleges oknélküli belevételekkel való zaklatást s még állásbeli helyzete is napról-napra szilárdul a román nyelvet és kapcsolatos részeit tanító kisebbségi tanítóikarnak. Mi készséggel adunk helyet lapunk hasábjain az ezen tárgyú vitáknak, avagy épen tanulmányoknak.

HIREK.

Soradöntő nap. Az Erdélyrészi Általános Tanító Egylet Udvarhelymegyei Alosztálya ma tartja rendkívüli közgyűlését. Legfontosabb tárgya ennek, az új alapszabályok rendelkezései szerint, az egyesületet vezető tisztikar megválasztása. Mélyreható komolysággal, lélekszerinti odaadással kell ezen választási kámpányban részt vegyen a vármegye mindenik tanítója, hiszen életsorsának, helyzetének bizonyos mértékű támogatója, mindenkorai pártfogója az egyesületi szervezet. Viszont a

céltövesztett kikutlás a tehetetlenségbe fullaszt mindent és kárvallást hozhat az egyesületet alkotó összeségre. Már pedig a mai nehéz viszonylataink közepett is minden megmozdulásunk életet, jövőt és reménységet kell jelentsen. Azt is hoz, csak bölcsessége, tevékenysége legyen az új tisztikarnak, melynek kezébe tesszük le képviselőtünket, sorsunknak sok tekintetben való intézését. Ezért tartjuk sorsdöntőnek az Udvarhelymegyei Tanítóegylet mai választását.

Új főgymnasium Odorhelun. A közoktatásügyi miniszter 119098—1923 sz. rendeletével Odorhelun új, román tannyelvű középiskolát létesített. A tanítás ezen liceumban november hó 7-én kezdődött meg, az I-ső osztály megnyitásával. A jövő tanévben az alsó 4 osztály nyílik meg és internátusi ellátás is lesz, a volt reáliskola épületében. A beiratás és tandíj egy évre 100 leu, mely alól a szegény sorsu tanulók mentesítve vannak. Az új liceum kinevezett igazgatója: *Dobrotă Octavian*, ki előbb Déván volt főgymn. tanár; tanulmányai egy részét a lipcsei egyetemen szerezte. E főgymnáziumba csak fiukat vesznek fel. Az itteni román és románul tanulni szándékozó magyar ifjúságnak ezen új iskola megadja a kellő módot és alkalmat a középiskolai tanulásnak ez uton való végzésére.

Szabadságolások. Az egységesítési rendelet folytán a csatolt területeken eddig érvényben volt népiszkolai törvények és utasítások helyett a regáti népiszkolai törvényeket léptették életbe. Ezek rendelkezése szerint a tanítók szabadságolása a következőképen történik. Egytől hét napig tartó szabadságot a vármegyei tanfelügyelő ad. Rendkívüli esetekben, pld. a tanító súlyos megbetegedése; a tanító családjában előfordult haláleset; a tanító polgári jogainak gyakorlása eseteiben, az igazgató a tanító szabadság iránti bejelentését tudomásul veszi és a tanfelügyelőnek azonnal bejelenti, az igénybevett szabadságnapok bejegyzése és utólagos megadása végett. Ha ezen hét napi szabadság egyszer igénybe vétetett, a további napokra szabadságot már a tankerületi főigazgató ad. A tankerületi főigazgató összesen 30 napig tartó szabadságot adhat. Ennél hosszabb időre terjedő szabadság engedélyezése már a miniszter hatáskörébe tartozik. Hat hónapnál tovább terjedő szabadság esetén a miniszter az illető kérelmezőt, fizetés nélkül, rendelkezési állományba helyezi. A szabadság ideje nemcsak a munkanapokra, de egyfolytában következő napok mindenikére számítatik. A szabadságolt tanító helyettesét az inspectoratus jóváhagyásával a tanfelügyelő alkalmazza. A helyettes díjazására levonatik a szabadságolt tanító alapfizetése, drágasági pótlékai és lakáspénze 60%-a, míg a szabadságolt tanító élvezetében marad ezen járuléka 40%-a, továbbá a gradatíaja és családi pótléka egész összegének. Megfelelő képesítéssel bíró helyettes azonban az érdekelt tanító is állíthat, a tanfelügyelő előzetes hozzájárulása mellett a díjazásáról, megállapodásuk szerint, szintén gondoskodhatik. A »Comitetul școalare«, vagy annak elnöke a tanító részére nem adhat szabadságot. Minden igazolatlanul, vagy engedély nélkül igénybevett szabadság, mulasztásnak tekintetik s a tanító azon napi

fizetésbeli járandósága, büntetésképen, fizetéséből levonatik. A tanfelügyelők kötelesek szigorú ellenőrzést gyakorolni a tanítók megszakítás nélküli munkálkodása fellett s az igazolatlanul mulasztókkal szemben a büntetést megtorlásképen alkalmazni. A tanítók helytállására elég szigorú intézkedések ezek; csak a mindennapi és ismétlődő tankötelesek beiskolázását a pontos iskolalátogatást megfelelő és az életben érvényesíthető rendelkezésekkel szintén biztosítani tudná az illetékes közoktatási kormányzat.

Az igazgatók díjazása. A közoktatásügyi miniszter 62341—1923 sz. a. elrendelte, hogy az áll. el. iskolák igazgatói, a regáti rendszernek megfelelően, mindenhol természetbeni lakást, fűtést, világítást élvezzenek. Amennyiben az iskola épületében ez nem biztosítható, köteles a politikai község költségvetése terhére erről gondoskodni természetben, vagy pedig megfelelő pénzbeli ellenértékben. Az igazgatók ezen díjazása természetesen nincsen kapcsolatban az iskolai költségvetéssel, azt a képviselőtestület, illetőleg a választott tanács állapítja meg, a helyi viszonyok mérlegelésével. Hogy mely időponttal kezdődőleg illeti meg az igazgatókat ezen beneficium, a rendeletben nincsen megemlítve — véleményünk szerint — azonban az egységesítés életbelépte napjától, vagyis ez évi április hó 1-étől járna. Ha szorosabb intézkedések nem tétetnek, akkor ezen járandóságok megállapítása teljesen a községi előjáróságok jóakaratótól függ; s legtöbb helyen csak az 1924-ik évi költségvetésbe illesztik be január 1-ével kezdődő hatállyal; jöllehet még visszamenőleges díjazással is beállíthatnák azt a jövő évi költségvetésükbe. A jelenleg lakást nem, de lakbért élvező igazgatók lakáspénz díjazása, a községi ellátás kezdetétől, állami fizetéséből kiesik, többé a fizetési Stat-ba nem veszik be. Az igazgatók kétségkívül jól eső megnyugvással veszik, hogy 5 évi díjtalan igazgatói működésük végre díjazást fog nyerni. Az igazgatókká ki nem nevezett, de iskolájuk adminisztrálását végző tanítók külön díjazásáról nem tétetik említés s ha nem lakik benn az illető az iskolaépületben, úgy rendes fizetése ellenében végzi ezen adm. teendőket is.

Emlékek. *Dr. Ikaľalvi Diénes Jenő* szépirodalmi és gyermekirodalmi munkásságáról előnyösen ismert írónk: »*Nagyenyedi Diákélet a Millenium Előtti Év-tizedben*« cím alatt kedves emlékeket irt meg. Előfizetési felhívásában többek között ezeket mondja: »Szeretném könyvemet a kolozsvári »Minerva Irod. és Nyomdai Müintézet r.-t.« kiadásában a művelt emberek, azok kezébe adni, kik velem a közelmúltba visszatérni és néha-néha emlékeiket felidézni érdemesnek tartják és kik élvezettel olvassák a közelmúlt magyar diákéletet. Könyvem a diákélet leírását e címen tartalmazza: Bevezetés. A bennlakás. Diáktársadalom. A jurátusok. Az urak. A szolgák. Mit evett a diák? Az iskola. A kollegiumi udvar és kert. Diákcsínyek. Öröm és gyász. A virtus. A szabadban. Vakáció. 26 év múlva. Elbeszélések a diákéletből. Ezek közül mutatványul több erdélyi lap közölt egy-egy részt. Nagy, komoly akadályok állnak előttem, mely a mai erdélyi írót,

kiadókat egyaránt próbára teszi. Ma nem jövedelmező vállalkozás a magyar könyv kiadása, mert — elég fájó valóság — kevesen vagyunk, kik igazán szeretjük és meg is vesszük a könyvet. Könyvem csak az esetben fog megjelenni, ha odaadó barátaim önzetlen támogatása mellett kellő számu aláíró jelentkezik, — kik aláírásukkal biztosítanak, hogy a könyvre tett kiadásom megtérül. Ha a nyomdai előállítási költségek nem emelkednek, a mintegy 160 oldalon megjelenő könyvem ára 50 leu lesz, melyet a rendelőtől utánvétellel szed be a kiadó. Az aláírás átvételre kötelez. Előfizetést nem fogadok el. Könyvem — előreláthatólag — könyvkereskedői forgalomba nem kerül. Ajánljuk az olvasni szeretők pártoló figyelmébe ezen emlékeket tartalmazó könyvet.

A tanító esküdtszéki tagsága. A törvényszéki esküdtszéki tagságra kijelölt vidéki tanító, a miniszter rendelkezése értelmében, köteles a vármegyei prefect útján a listáról magát töröltetni. Amennyiben a tárgyaláson mégis résztvenne, az iskolától való távolléte igazolatlan mulasztásnak tekintetik és büntetésül, azon napokra eső fizetése levonatik. A városi tanító azonban ezen esküdtszéki kijelölést elfogadhatja, a törvényszéki tárgyalásokon résztvehet és az iskolától való távolléte igazolt szabadságnak tekintetik.

Magyar iskolák román olvasókönyve. A Sajermann-féle Módszeres Román Nyelv és Olvasókönyvről a kiadó, Hollinger könyvkereskedése Timisoara közli, hogy: a közoktatásiügyi miniszterium 1923 évi október hó 19-én kelt 119712. számú rendeletével általános tankönyvül engedélyeztet. — A tankönyv a tanulóké és a maga nemében páratlanul áll s a tanítóra valóságos megváltás a tehetetlen helyzetéből. A könyv már a közeli napokban postán szét fog küldetni azoknak (és pedig első sorban a nagy számban jelentkezett előjegyzetteknek), akik annak árát az alább közölt postacsomagdíjakkal együtt kiadóintézetünkhöz juttatták. Ez olyképpen eszközlendő, hogy egy ottani, vagy környékbeli pénzintézet útján az egész összeg a »Sváb Központi Bank« temesvári céghez folyószámlánk javára átutalandó (olcsóbb, mint a postadíj), de a könyvrendelés levelezőlapon egyenesen hozzánk intézendő. Pontos cím, utolsó posta olvashatóan közlendő. A fehér sima papíron kiállított tankönyv bolti ára helyt Temesvár 40 leu. Tanítóknak, vagy iskoláknak 35 leu és a következő postacsomag díjak előzetes átutalása ellenében postán küldjük meg portómentesen: 10 drb. könyvig 6 leu; 11—30 könyvig 20 leu; 31—50 könyvig 40 leu és 51—100 könyvig 80 leu a postacsomagdíj.

Szorgalmasszuk. Az előfizetések, de főleg a hátrálékok beküldését ez uton is szorgalmazzuk. Akiknek lapunk elmaradt számain, előfizetések hiánya miatt beszüntettük, előfizetések rendezése és tartozásaik beküldése esetén, készséggel utánpótoljuk. Új előfizetőknek bármelyik előző számtól, vagy időponttól kezdődőleg megküldhetjük a lapot. Kérünk mindenkit: lássák be kartársaink, hogy egy embernek az összességért szellemileg mindent áldozni; anyagilag a támogatást tőle megvonni és a lapot fizetés nélkül járni

képtelenség, mely csak a végromlást hozza magával. Ne halassza hát senki tovább a lappal szemben fennálló fizetésbeli kötelezettsége rendezését!

Angheloesou miniszter Udvarhelyre jön.

Az ujonnan létesített román liceum ünnepélyes megnyitására — mint értesülünk — Angheloesou dr. közoktatásiügyi miniszter Odorheiu-ra jön. A tanítóikar is ez alkalmat felhasználja és testületileg fog tisztelegni minisztere előtt. Az érkezés ideje még nincsen megállapítva, de valószínűleg két héten belül meg fog történni a látogatás.

Tanítógyűlés Székelykeresztúron. A Nagyküküllöm, segesvári járásbeli és udvarhelymegyei román nyelvű áll. tanítók november hó 24-én d. e. 8 órakor kezdődőleg Cristuron az áll. el. iskola helyiségében őszi rendes tanítógyűlést tartanak 10 pontból álló tárgysorozattal, melyre tanítógyűlésünk szintén meghívást nyert.

Bizonyítványok kiállítása. A nagyszabedényi tankerületi főigazgatóság felmerült esetből kifolyólag szigorú rendelkezést adott ki az áll. el. isk. igazgató- és vezető-tanítókhöz, melyben fegyelmi felelősség alatt tiltja, hogy népiskolai bizonyítványokat csak magyar nyelven állítsanak és adjanak ki. Az e tárgyban való miniszteri rendelkezés már előbb megjelent volt s ajánlatos a rendeleteket mindenkinek betartani.

Helyettes tanítókat keres magyar tannyelvű áll. el. iskolákhoz Udvarhelyvármegye tanfelügyelője, havi 900 leu díjazás mellett. Okleveleikkel felszerelt kérésüket a helyettesítésre vállalkozó, főleg róm. kath. vallásu, tanítók adják be a tanfelügyelői hivatalba Odorheiu.

Kinevezéseknél előny. Magyar tannyelvű iskolákhoz a most, vagy ezután végzendő tanítók közül, elsősorban a cristuri áll. tanítóképzőben végzett tanítókat nevezik ki. Más áll. iskolákhoz a többi áll. tanítóképzőben végzett ifju tanítókat; vagyis az állam saját iskoláihoz elsősorban az általa fenntartott képzőkben végzett ifjakat helyezi el.

Ferdeségek elsajátítások.

Az iskolában tanítás és nevelő-oktatás közben, ugyszintén a tanulók körében nap- nap után előforduló ferdeségekre mutatunk rá sorozatos cikkeinkben.

Tükröt kell magunk elé tartunk, hogy megláthassuk ferdeségeinket, a nevelés és tanításbeli foglalkozásainkat s így azokon nap-napután javítva: hivatásbeli foglalkozásainkat mentől könnyebbé és eredményeiben gazdagabbá tehesük. Élénk emlékezetünkben van még a világhíres Mauthner magkereskedő cég reklám sora: „Jó szerszám fele munka“, amely megállja a helyét bármilyen elméleti és gyakorlati viszonylatban egyaránt s erre való utalással keressük mi is a tanítói foglalkozás tündöklő szerszámait; az eredmények megnyerésének módjait, összes célhoz vezető utait.

Hogy azonban ezen kiválóságokat elérhessük; amiként a bányász a drága arany ércök után kutatva, előbb utjából el kell távolítsa a neki értéktelen, sőt munkája sikerét hátráltató föld és kőféle akadályokat: úgy minékünk is e munkamezőn haladva, a ferdeségekre, azok elsajátításaira, káros következményeire és utból való eltakarításaira kell rámutassunk, hogy ezek után annál kellemesebb felcsillással vehessük, mint tanügyi értéket, azon gyakorlati kifejeződött tanítási és nevelési elveket, melyek mindig a céltudatos biztosságot jelentik számunkra.

Számba kell vennünk időközönként ezen értékeket és a reátapadó ferdeségeket, mert különben, mint az élet számtalan más esete igazolja, még az aranytiszta dolgokat is bevonja a szeny, a rozsdá, vagy bármi más, oda nem tartozó anyag s lassan-lassan eltűnik azoknak minden becsessége s elfoglalja helyét, a nagy természetben gyomnövénynek ismert, ártalmas betolakodás. Aki meg elvesztette nevelő-oktató munkájában az aranyértékű elveket, methodikai irányszempontokat, az úgy fog járni apránként, mint aki diletánsoktól és napi hallomás után szedi fel tanítási vezérelvül, hogy: minden úgy van jól, ahogy van, illetőleg, ahogy a napi változások szerint lehet s bizony legkevésbé sem törődik az alapvetésképen megtanult pedagógia és didaktikai elmélettel, gyönyörű ideálokkal; vagy éppen az életben — tanulmányai rendén — szerzett ismereteivel, hanem mindent begyepesítve, összes ebbeli tudását átengedve a gyomosodásnak, minden munkájában ötletszerűen, felkészületlenül és találó tájékozatlanságokkal megy előre, azaz többet hátra, mint előre.

A változatos életben széttéekintve, minden faluban, városban látjuk az iskola hatását az egyes generációkra, azok gondolkodásában, magaviseletében és képességeikben.

Ahol a tanítókart az ideálok, a mindennapi kézügyben levő nevelési helyes elvek; a fegyelmezettségre törekvés nemes szándékai az öntudatosság készségével vezérlik: ott a megbecsülés, intézményekhez való ragaszkodás, az igazságérzet, a rendszeretet, a józan élet, tündöklő erényekképen csillannak ki minden cselekvésből, az emberek generationak egyes rétegéből. Ez pedig harmoniát, biztossági előhaladást; a magánéletben úgy, mint a köztársadalomban nap-nap után fejlődést, kulturálódást és egyben anyagilag is rendezett situációt teremt. Ezt a jelenséget felismeri, meg tudja bírálni bármilyen kevés hozzáértéssel minden szemlélő, hiszen a kész eredmények maguk tárják elő élénk színekkel cégtáblájukat, egész tartalmukat s nem is elméletig, de tisztán az élet különböző nyilvánulásaiban.

A szellemi képességek főleg a gazdasági életben nyilvánulnak meg, melyek az egyéni arravalósságot, az állandó előhaladást tükrözik vissza. Igaz, hogy ezek befolyása kezdetben a család ellátottságában nyerne szemmel látható kitűnést, ám későbbi időben, a helység egész közösségében előtűnik, mint igen értékes körülmény, alapjaképen a fejlődés, helyi társadalmi

élet és minden más vonatkozásbeli teremtéseknek.

Számbavételével tehát azon nagy haderejű összefüggéseknek melyek az iskolai nevelés és oktatás intenzivitásával kapcsolatosak, sorra vesszük a begyepesítő jelenségeket, hogy ezek felújító ismertetésével, hasznára lehessen fejtegetésünk a nevelés-oktatás minvontatkozásának és a cél kitűzés várt eredményeinek. Mert bizonyos, hogy a fogyatkozásokat elsősorban megismerni kell, hogy azoktól szabadulva, a vágyakozásokat megnyerhessük.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. G. Szakadát. Karácsony közeledtével kér, hogy küldjünk egy karácsonyi iskolai ünnepélyre alkalmas gyermek szindarabot, esetleg, ha van, szaválásra alkalmas költeményt is, vagy más, idevonatkozó és betanításra felhasználható anyagot. Üzenjük Önnek és e tárgyban szerkesztőségünkhöz fordult többi kartársainknak is, hogy éppen most terjesszük gyűlés elé a „Népművelési Irodalmi Részvény-Társaság Alakulóban” tervbevetett szervezetnek megszüntetése iránti javaslatunkat, mert minden agitálásunk, felhívásunk és levelezésünk hiábavaló volt. A megfelelő és kezdésre szolgáló alaptölkét, a tanítóársak közönyös részvétlensége miatt, nem tudtuk összehozni. Pedig, az alapítási tervzetben kijelölt egyik legfontosabb cél az volt, hogy a különböző iskolai ünnepélyeket lássuk el, minden irányban kiterjedő anyaggal; a nép művelésének tárgyául szolgálható könnyebb és szebb dolgokat gyűjtjük össze és adjuk ki apró füzetekben, hogy juthasson ezekhez hozzá mindenik tanító, szereplő és az olvasni szerető közönség is. Hiába való volt a nemes szándék, el nem vitatható értékes törekvés, sok helyről a rosz indulat, más helyről a leszólás, lekicsinylés kedvét szegte az akaróknak is s odaállottak, ahol semmit sem dolgoznak, nem áldoznak, még csak befektető előlegezést sem tesznek: a félreállók és mindent másoktól várók nagy táborába. E miatt — fájdalom — semmi sincsen birtokunkban; még magunk is azon gondolkozunk, honnan szerezzünk be egy ilyenszerű ünnepélyünkre megfelelő ifjusági előadási anyagot. Próbáljon a „Minerva” Cluj könyvkiadó vállalatnál szerencsét.

H. A. Szljó. A román nyelvbéli vizsgájuk aug. 27-ére Nagyváradra volt kitűzve és akkor a tankerületi főigazgató azt nem tartotta meg, mert elutazott és önök vizsgázás nélkül hazaküldettek; másodszori vizsgájuk napja szeptember hó 26-ára volt kitűzve, de ön akkor ágyban fekvő beteg volt és a vizsgán nem jelenhetett meg s állásából, mint nem vizsgázott tanító, elbocsátatott és fizetését beszüntették, jóllehet igazolta betegségét orvosi bizonyítvánnyal, melyet még vissza nem kapott. Ebből következtetve úgy hisszük, hogy az intézkedés és kérelme, vagyis a két ügy egymást keresztezte és külön-külön intéződött. Éppen azért azt ajánljuk, jelentkezék igazolás végett a tankerületi főigazgatósnál s kérését az irattárból kikerestetve, sze-

mélyesen adja át és fejezze ki indokait további részletezéssel is. Hisszük, hogy e tekintetben teljes megértésre fog találni és állásába vissza fog helyezni; hiszen ilyen okból vizsgáról való lemaradás más tanterületben is történt s az illetők mulasztásukat megfelelő tisztí orvosi bizonyítvánnyal igazolva, a jövő évben tartandó vizsgákra utasítottak; jelenben pedig végzik tanítói munkájukat és kapják rendes fizetéseiket. Ön is ezt meg fogja nyerni.

Uj könyvek a román nyelv tanításához:

Sajerman-féle: Román nyelv Gyakorló- és Olvasókönyv;

Paștoiu Péter: Călăuz a román beszélgetés tanításához.

Keresztes—Déry-féle: Vezérkönyv a román nyelv tanításához;

Cioranescu—Stau-féle: Abcedar I. és II. rész üzletben már most megrendelhető; a közeli napokban megérkeznek és azonnal expedíáltnak.

Fentiekén kívül az összes áll. és felekezeti iskolai **olvasókönyvek, földrajz, történelem, természetrajz, számtan és alkotmánytan** könyvek nagy mennyiségben raktáron vannak.

Megrendelést kér

Z. SZÉKELY JÁNOS,

könyvkereskedése Odorhei-Székelyudvarhely.

Tanítók

figyelmébe ajánljuk a most nyomtatás alatt levő *Sajerman Ferenc* által készített:

Román nyelv és Olvasókönyv

című művét. E tankönyv a modern *Carré-féle direct-módszer* alapján a *Programa Analitica* teljes anyagát magyar-román nyelven részletesen feldolgozza kérdések és feleletek alakjában. E tankönyv magyar tantervű iskolákban a gyermekek kezében nélkülözhetlen, de a tanító is pótolhatatlan könyvet nyer vele, mert felöleli röviden a földrajzi, történelmi és alkotmánytan alapfogalmakat is a legendákkal együtt.

Bolti ára az előjegyzett példányszámhoz fog igazodni, de semmiesetre sem lesz több ennek a circa 140—150 oldalas alapos műnek, 40 leu-nél, ebből tanítóknak és viszontárúsítóknak tetemes kedvezményt nyújt a kiadó. Tessék *azonnal* előjegyzést küldeni, amely a beküldőre egyébként nem kötelező. Kérjen ingyenes előszót és tartalomjegyzéket! A tankönyv november második felében fog szétküldetni azoknak, kik előjegyzést kértek és a később közlendő végleges árat előre beküldik. A könyv miniszteri jóváhagyásban részesült 119721—1923 sz. a.

Kapható a

Hollinger-féle Központi Könyvkereskedésben

„Gutenberg“-nyomda Timișoara.

Ha izléses és szép kiállítású nyomdai munkákat akar román vagy magyar nyelven készíttetni, keresse fel a

Könyvnyomda Részvtárs.

műintézetet Odorheiu.

Ma is a legjutányosabb árák mellett dolgozik és gyorsan szolgálja ki a megrendelőt: közönséget. Irószert- és papírkereskedésben mindennemű irodalmi szükségletet olcsón beszerezheti.

Tanítóknak.

valóságos megváltás

Sajermannak

most megjelent

jóváhagyott Módszeres (magyar) Román Nyelv- és Olvasókönyve, Bővebbet: Hollinger Központi Könyvkiadónál Timișoara.

Megjelent könyvek.

A „Minerva” könyvkiadó vállalat kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott elemi iskolai könyvek jelentek meg: *Fejes—Felméry: Uj ABC.*

Felméry: Vezérkönyv, az Uj ABC-hez.

Péter—Tóth—Mezey: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész, Olvasókönyv IV. rész,

Szilágyi: Kolozsmegye földrajza a III. és IV. o. részére, Torday Lajos: Számtan II. o. és Számtan III. o. részére.

Patakfalvy: Szemléltető számtan az elemi iskolák I-ső osztálya számára.

Patakfalvi: Utmutató a szemléltető számtanhoz.

Szilágyi Márton: Földrajz az elemi iskolák II. és III. osztály számára.

Földes Zoltán: Maros-Torda vármegye földrajza.

A »Minerva« Részvénytársaság kiadásában a következő engedélyezett iskolai térképek jelentek meg:

Alsó-Fehér, Beszterce, Brassó, Fogaras, Kolozs, Maros-Torda, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely vármegyék térképei.

Ugyancsak a Minerva R.-r. kiadásában megjelentek a következő iskolai nyomtatványok:

Elemi iskolai Értesítő-Könyvecske I—VI. osztály számára román és magyar nyelven.

Elemi iskolai abszolváló (végbizonyítvány) bizonyítvány. Előmeneteli, mulasztási, haladási és felvételi naplók-ívek.

Kaphatók a Minerva Nyomdai Részvénytársaságnál Cluj-Kolozsvár és minden könyvkereskedésben.

Könyvnyomda B. t. Odorheiu.